

25 år er gått. Og det er ikke blitt lettere å leve med hiv:

Mens stadig flere smittes

Skuespilleren Kim Fangen er en av relativt få hiv-positive som har valgt å ikke bare være åpen, men også å gå offentlig ut med sin status. Det føles riktig for ham, mens andre har gode grunner til å ikke fortelle andre enn de aller nærmeste om at de har hiv. Organisasjonen HivNorge råder likevel medlemmene til å fortelle tannlegen at de har hiv, men ikke før de sitter i stolen.

Det er nemlig fortsatt slik at hiv-positive opplever både stigmatisering og diskriminering.

Både i Norge og ellers i verden. Det er blant annet 102 land som opererer med innreiserestriksjoner overfor mennesker med hiv. Og det er mye ubegrunnet frykt ute og går, også blant norske tannleger. Mange hivpositive opplever fortsatt å bli utsatt for overdrevne smitteverntiltak, og at tannlegen ber dem komme på slutten av dagen.

Dette er blant de sakene som Kim Fangen har på sin dagsorden når han engasjerer seg i arbeidet med å gjøre det lettere å leve som hivpositiv. En annen, og vel så viktig side av engasjementet handler om å bidra til at færre blir smittet. Tallene for 2006 viser at antallet nye registreringer av hivsmittede i Norge øker, og at tallet for 2006 blir høyere enn noensinne tidligere. Prognosen sier 260 nye tilfeller, mens tilsvarende tall for 2005 var 219, og for 2004 251. I 2005 gjaldt 56 av de nye tilfellene homofile menn. Dette tallet blir nesten fordoblet for 2006, når man estimerer rundt 100 nye tilfeller av hiv blant menn som har sex med menn.

– Denne økningen er et alvorlig varsku til oss alle, sier Kim Fangen.

– Enten vi har hiv eller ikke. Mitt utgangspunkt er nemlig at hiv og aids er et problem for hele menneskeheten. Det er hiv i vårt felles blod, og alle kan bli smittet. Når det blir flere som får diagnosen og flere som lever lange liv

Kim Fangen engasjerer seg i arbeidet med å gjøre det lettere å leve med hiv og for å hindre at flere blir smittet.

med hiv, øker virusmengden totalt, og dermed øker sjansene for at stadig flere blir smittet. Jeg sier ikke dette for å komme med noen dommedagsprofeti, men fordi det er grunn til å ta det alvorlig. Jeg synes ellers det virker som om politikere og myndigheter nærmest har sluttet å bry seg om hiv.

Det er hele tiden nye kull som skal debutere seksuelt, og vi vet at det her i landet registreres nitten tusen nye tilfeller av klamydia i året. Nå smitter riktignok klamydia lettere enn hiv, men likevel; det smitter på samme måte. Det dette sier noe om, er at kondombruken langt fra er slik den burde være, og at vi må nå frem til unge mennesker nå, med budskapet om at beskyttelse er viktig.

– Kan du si noe om hvordan det å leve med hiv har forandret seg i løpet

av de 25 årene diagnosen har vært kjent?

– I og med medisinene som kom for ti år siden, er det mye som har forandret seg rent medisinsk. Man kan leve med hiv, men medisinene har en rekke bivirkninger. Det er flere ting som berører tannlegenes område, som de bør være klar over. Når det gjelder åpenhet rundt hiv, folks reaksjoner og hvordan man blir møtt, har det egentlig ikke skjedd noen ting i positiv retning. Det er nesten sånn at de nye medisinene har gjort oss mer usynlige. Livet er sammensatt og ulikt for ulike mennesker. Hivpositive er like ulike som alle andre, og dermed har vi et komplekst område å rydde opp i, når det gjelder å skulle gjøre det lettere for oss eller dem som lever med hiv. Det handler mest om å avskaffe fordommer og ubegrunnet

frykt. Og det er ikke særlig fort gjort. Tannlegene er en liten, men viktig brikke i det hele.

Har liste over tannleger

Inger-Lise Hognerud er juridisk konsulent i medlems- og interesseorganisasjonen HivNorge. En av primæroppgavene til organisasjonen er å gi råd, til medlemmer og alle andre, hivpositive, pårørende til hivpositive eller andre berørte. Ved siden av rådgivning driver HivNorge med informasjonsarbeid overfor hjelpeorganisasjoner, helseinstitusjoner, skoler og andre som tar kontakt med ønske om informasjonsmateriell eller foredragsholdere.

Hognerud forteller at det er lite kunnskap om hva det innebærer å leve med hiv i den norske befolkning, og dermed også mye ubegrunnet frykt. Det gjelder også helsepersonell, som burde være godt informert. HivNorge opplever ofte at medlemmer henvender seg med historier om ubehagelige og nedverdiggende møter med tannleger og annet helsepersonell. Samtidig vil hun gjerne understreke at det også er mange eksempler på det motsatte.

– Vi har en liste over rundt 50 tannleger i Oslo, som vi er blitt tipset om fra våre medlemmer. Dette er tannleger som vi på oppfordring anbefaler overfor medlemmene våre. Vi skal forresten ta en gjennomgang av den listen nå og rydde opp, for det er en stund siden den er blitt oppdatert.

– Anbefaler dere medlemmene å oppgi at de har hiv når de bestiller tannlegetime?

– Nei, det gjør vi ikke. Tannleger skal ha et regime mot blodsmitte som gjør det unødvendig å vite om pasientens hivstatus på forhånd. Med den erfaringen mange av våre medlemmer har, med å bli avvist på telefonen når tannlegen får høre at de har hiv, eventuelt å bli møtt med absurde eller ekstreme smitteverntiltak, eller med å få beskjed

om at de må komme på slutten av arbeidsdagen, er vårt råd at de ikke informerer på forhånd. Vi sier også at de ikke trenger å informere andre enn tannlegen, og at de kan vente med å gjøre det til de sitter i stolen. Vi synes ikke at kontorpersonalet trenger å vite om hivstatusen. Derfor blir våre medlemmer rådet til ikke å krysse av for hiv på skjemaet som de blir bedt om å fylle ut når de er ny pasient hos en tannlege, hvis de er redde for at informasjonen skal tilflytte andre enn tannlegen. Men tannlegen bør naturligvis få vite, av behandlingsmessige årsaker.

– Har dere fremmet klagesaker mot tannleger overfor helsemyndighetene?

– Ikke mot tannleger. Det skyldes imidlertid ikke at det ikke finnes saker som kunne vært mulige klagesaker, men mer at medlemmene våre ofte ikke orker å ta belastningen med slike saker. Dermed blir det ikke så mange. De sakene vi har hatt, har vært i forbindelse med annet helsepersonell.

Blant annet nå nylig, der en privat klinikk fikk medhold i sin avvisning av en pasient. Men vi ser likevel på rettsavgjørelsen som en slags seier for oss, for klinikken må i ettertid legge frem dokumentasjon på at de har gode nok rutiner for å håndtere blodsmitte, samtidig som de er pålagt å opplyse om at de ikke behandler hivpositive i alt markedsførings- og informasjonsmateriell.

– Er det noe du vil si til tannlegene på vegne av medlemmene dine?

– Ja, jeg synes det er viktig at de setter seg inn i trygdereglene, slik at de vet hva de hivpositive har rett til å få refundert. Der hersker det en del uvitenhet, har vi forstått. Både ved trygdekon-

torene og hos tannlegene. I utgangspunktet skal hivpositive ha refusjon for all behandling som er infeksjonsforbyggende. Og etter våre og manges begreper, vil det si all behandling tannlegen utfører som ikke er rent kosmetisk. Der skulle jeg ønske alle kunne utøve lik praksis. Ved siden av det, vil jeg oppfordre tannlegene, som alle andre, til å spørre den enkelte om hvordan han eller hun har det. De hivpositive er individer og skal behandles individuelt, som alle andre mennesker og pasienter, avslutter Inger-Lise Hognerud.

Tekst og foto: Ellen Beate Dyvi

